

แนวทางการพัฒนาแผนการตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร

Development of an Integrated Tourism Marketing Plan for Yasothon Province

กนกพิชญ์ วิชญวรนนท์ *

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร และ 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยรวบรวมจากแหล่งปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ อาทิ ศึกษาเอกสาร เว็บไซต์ สัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีและไม่มีส่วนร่วม การสำรวจพื้นที่ศึกษากับตัวแทนของประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยว ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐ และภาควิชาการ รวม 480 คน และสัมภาษณ์ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน นักวิชาการ ประชาชนในพื้นที่ศึกษา ผู้นำชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selected) และนักท่องเที่ยวโดยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental sampling) รวมทั้งสิ้น 45 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธรโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ($\bar{X} = 4.00$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.94$) และด้านข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.81$) ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร มีดังนี้ (1) การพัฒนาพื้นที่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น เช่น วิมานพญาแถน ธาตุกองข้าวน้อย เมืองเก่าบ้านสิงห์ท่า ฯลฯ รวมทั้งของฝากของที่ระลึกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากข้าวหอมมะลิ ข้าวเม่าสูตรโบราณ หมอนขิด ผ้าไหม ปลาสามและลอดช่อง และประเพณีบุญบั้งไฟที่มีชื่อเสียงติดอันดับ 1 ใน 5 ของงานประเพณีโลก เป็นต้น (2) การบริหาร

จัดการให้เกิดความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงแรมที่พัก ร้านอาหารและสถานบันเทิง การบริการมัคคุเทศก์ (3) การพัฒนาทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวพร้อมทั้งการพัฒนาศักยภาพชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และ (4) การพัฒนาและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, แหล่งท่องเที่ยว

Abstract

This research aimed to 1) study the conditions of potential development of tourist attractions in Yasothon, 2) analyze the potential of tourist attractions in Yasothon Province. Data were collected from primary sources and secondary data, such as studying website documents, interviews and observations with and without participation, surveying the study area with sample group stakeholders in Yasothon Province, including tourists, public sector, private sector, government and academic sectors, 480 people in total. Also, interviewing representatives from the government, representatives from the private sector, academics, people in the study area, community leaders by purposive selected, and tourists by accidental selection (accidental sampling), a total of 45 people. The research found that: 1) The status of the potential development of tourist attractions in Yasothon Province, in overall was at a high level ($\bar{X} = 3.91$). Considering each aspect found at a high level all 3 aspects, as follows: the average public utility systems ($\bar{X} = 4.00$), Facilities ($\bar{X} =$

* หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา

3.94), and tourism information ($\bar{X} = 3.81$), respectively.

2) Guidelines for potential development of tourist attractions in Yasothon Province are as follows:

(1) Developing an area to attract tourists with natural resources that are unique or unique in their culture and traditions in the local area, such as Viman Phaya Tan; Rice box that killed his mother; Old town Ban Sing Tha; etc. as well as souvenirs that are well-known to tourists; including Jasmine rice products; Ancient Rice Recipe; Pillow Silk; Pickled fish rice noodles made of rice eaten with coconut cream; and Yasothon Rocket festival with a reputation as one of the top 5 in the world traditions. (2) Management for safe tourism in the area; Providing facilities such as hotels and accommodation, restaurant and entertainment place; guide service. (3) Development of green tourism resources and products. The development of tourism personnel, including the development of the potential of tourist communities and strengthening the community, and 4) Development and promotion of participation in the management of tourist attractions in the community.

Keywords: Keywords: Tourism potential development

บทนำ

ปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 เป็นภารกิจของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 5 ปีถัดไป ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาแห่งการปฏิรูป เพื่อให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยประชาชนทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูป เพื่อเป้าหมายการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศพัฒนาแล้ว มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างยั่งยืน

สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สำหรับแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม. 2559) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2559) ได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนาทั้งในมิติของพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบและกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชนซึ่งจะทำให้ชุมชนมีรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมีคุณภาพให้เติบโตอย่างยั่งยืนบนความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้เป็นทั้งแหล่งสร้างรายได้ แหล่งกระจายรายได้ แหล่งสร้างงาน และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชนบนอัตลักษณ์ของความเป็น “อารยธรรมอีสานใต้” ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2559) ได้กำหนดไว้ นับเป็นอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ทั้งนี้ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และจังหวัดยโสธร จะกลายเป็นพื้นที่หลักด้านการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแถบนี้ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แหล่งโบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนความเป็นอารยธรรมอีสานใต้ โดยเฉพาะจังหวัดยโสธรซึ่งเป็นดินแดนที่มีอดีตอันล้ำค่าและยาวนานหลายร้อยปี และเป็นจังหวัดที่ 71 ของประเทศไทย จัดตั้งโดยคณะปฏิวัติของจอมพลถนอม กิตติขจร ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 ลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2515 ที่ถือว่าเป็นดินแดนอันอุดม

สมบุรณ์เขตอีสานใต้ที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำชี ซึ่งบางครั้งก็เรียกชื่อว่า "เมืองบังไฟ" และคนยโสธรก็จะเรียกตัวเองว่าเป็น "คนเมืองยศ" หรือยโสธรนั่นเอง ผลจากการศึกษาแผนพัฒนาจังหวัดยโสธร 4 ปี (ปี 2561-2564) (สำนักงานจังหวัดยโสธร. 2561) พบว่า จังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งในเชิงประวัติศาสตร์โบราณสถานโบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา และมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมมากที่สุด คือ งานประเพณีบุญบังไฟของจังหวัดยโสธร เฉลี่ยปีละประมาณ 480,000 คน มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 294 ล้านบาทต่อปี ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าของฝากของที่ระลึก จึงสนใจว่าจะให้ "ยโสธร" สามารถพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสียในจังหวัดยโสธร แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดยโสธร จำนวน 391,811 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยโสธร. 2560)
2. ภาคผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำในชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดยโสธร
3. ภาคธุรกิจ ได้แก่ ผู้ให้บริการที่พัก ผู้ให้บริการอาหาร ผู้นำเที่ยว(บริษัทนำเที่ยว) ผู้ให้บริการขนส่ง ร้านค้าต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดยโสธร
4. ภาครัฐ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการวางแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ดังนี้ ยุทธศาสตร์จังหวัด ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด พัฒนาการจังหวัดสำนักงาน

จังหวัดยโสธร องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

5. ภาควิชาการ ได้แก่ ครู อาจารย์ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตพื้นที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยว ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐ และภาควิชาการ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 391,811 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยโสธร. 2560) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 400 คน

2. ภาคผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำในชุมชนประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดยโสธร ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 10 คน

3. ภาคธุรกิจ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) รวมทั้งสิ้น 10 คน

4. ภาครัฐ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการวางแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 10 คน

5. ภาควิชาการ ได้แก่ ครู อาจารย์ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 50 คน

ในส่วนของการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร ใช้การสัมภาษณ์ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน นักวิชาการ ประชาชนในพื้นที่ศึกษา ผู้นำชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selected) และนักท่องเที่ยวโดยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 45 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร มีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหาให้
ได้กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.3 สร้างแบบสอบถามจากกรอบแนวคิด
ที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาในเอกสารแล้วนำเสนอ
ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

1.4 การหาคุณภาพเครื่องมือนำเสนอให้
ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของเนื้อหาแล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดย
การวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Congruence)
ของแบบสอบถามเป็นรายข้อและคัดเลือกเฉพาะข้อ
คำถามที่มีค่าความตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80-1

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตาม
ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำแบบสอบถาม จำนวน 40 ฉบับ
ไปตรวจสอบคุณภาพด้านเชื่อมั่น (Reliability) ของ
แบบสอบถามและข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณ
ค่า มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วย
วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha-Coefficient)
ของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่น
(Reliability) .906

1.7 จัดพิมพ์แบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในประเด็น
เกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด
ยโสธร ดังนี้

2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่
2 เป็นแนวคำถามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของ
จังหวัดยโสธร

2.2 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
(Semi-structured interview) ที่สร้างขึ้นเสนอต่อ
อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
(Semi-structured interview) ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไป
เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ
ดังนี้

1.1 ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์
เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.2 นำแบบสอบถามไปรวบรวมข้อมูล
โดยนำไปขออนุญาตกับสำนักงานการท่องเที่ยวและ
กีฬาจังหวัดยโสธร

1.3 ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ตอบ
แบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืน โดยนำส่งทาง
ไปรษณีย์ลงทะเบียนและกำหนดไว้ 2 แนวทาง คือ 1)
รับแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง 2) กำหนดให้ใส่กล่อง
เอกสารที่ผู้วิจัยฝากไว้ที่ฝ่ายธุรการของท่องเที่ยวและ
กีฬาจังหวัดยโสธร ที่แจกแบบสอบถาม พร้อมทั้ง
ติดตามทางโทรศัพท์เพื่อสอบถามการได้รับคืน
แบบสอบถาม กรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ใช้
วิธีโทรศัพท์ติดต่อ เพื่อขอรับแบบสอบถามด้วยตนเอง
อีกครั้ง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ
ดังนี้

2.1 ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและขอ
อนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้ให้ข้อมูลวิจัยเชิง
คุณภาพ เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย โดยแนบบท
สัมภาษณ์ และกำหนดการนัดหมายที่จะไปสัมภาษณ์

2.2 ส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูล
ด้วยตนเองวิจัยเชิงคุณภาพ ล่วงหน้า 7 วัน ก่อนวันที่นัด
สัมภาษณ์

2.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)
ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ โดย
ทำการสัมภาษณ์เป็นเวลา 1-2 ชั่วโมง ต่อ 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ
แบบสอบถามใช้การแจกแจงความถี่ (f) และค่าร้อยละ
(%)

2. การวิเคราะห์สภาพการพัฒนาศักยภาพ
ของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไป
เทียบกับเกณฑ์การประเมินตามแนวคิดของเบสท์
(Best, 1970: 185-190)

วิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการ
วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร พบว่า

1. ด้านเพศ หญิงมากที่สุด จำนวน 272 คน คิดเป็น 68.00% รองลงมาเพศชาย จำนวน 128 คน คิดเป็น 32.00%

2. ด้านอายุ อายุ 41-60 ปี มากที่สุด จำนวน 196 คน คิดเป็น 49.00% รองลงมา อายุ 20-40 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็น 29.25% อายุ อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็น 16.00% และอายุ 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็น 5.75%

3. ด้านระดับการศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช. มากที่สุด จำนวน 231 คน คิดเป็น 57.75% รองลงมา อนุปริญญา/ ปวส. จำนวน 65 คน คิดเป็น 16.25%ปริญญาตรี จำนวน 48 คน คิดเป็น 12.00% ประถมศึกษา จำนวน 47 คน คิดเป็น 11.75 % สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็น 1.50% และไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 3 คน คิดเป็น .75%

4. ด้านอาชีพ พนักงานเอกชน มากที่สุด จำนวน 107 คน คิดเป็น 26.75% รองลงมา รับจ้าง จำนวน 93 คน คิดเป็น 23.25% เกษตรกรรม จำนวน 56 คน คิดเป็น 14.00% ราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 429 คน คิดเป็น 10.50% ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 41 คน คิดเป็น 10.25% นักเรียน/ นักศึกษา จำนวน 31 คน คิดเป็น 7.75% และค้าขาย จำนวน 30 คน คิดเป็น 7.50%

5. ด้านรายได้เฉลี่ยมากที่สุดต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 159 คน คิดเป็น 39.75% รองลงมา 15,001-20,000 บาท จำนวน 102 คน คิดเป็น 25.50% 20,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 64 คน คิดเป็น 16.00% 5,001-10,000 บาท จำนวน 53 คน คิดเป็น 13.25% และไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็น 5.50%

6. ด้านประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว มาครั้งแรก มากที่สุด จำนวน 309 คน คิดเป็น 77.25% รองลงมา นาน ๆ ครั้ง (ปีละ 1-2 ครั้ง) จำนวน 83 คน คิดเป็น 20.75% และมาบ่อยครั้ง (เกือบทุกเดือน) จำนวน 8 คน คิดเป็น 2.00%

7. ด้านจุดเริ่มต้นของการเดินทาง จังหวัดใกล้เคียง (จังหวัดขอนแก่น, จังหวัดมหาสารคาม, จังหวัดสุรินทร์, จังหวัดนครราชสีมา, จังหวัดสระแก้ว)

มากที่สุด จำนวน 174 คน คิดเป็น 43.50% รองลงมา ในจังหวัดยโสธร จำนวน 150 คน คิดเป็น 37.50% และจังหวัดอื่น ๆ จำนวน 76 คน คิดเป็น 19.00%

8. ด้านความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวมากเป็นพิเศษ วิมานพญาแสนมากที่สุด จำนวน 148 คน คิดเป็น 37.00% รองลงมาประเพณีบุญบั้งไฟ จำนวน 103 คน คิดเป็น 25.75% พิพิธภัณฑ์หลวงตาพวงวัดศรีธรรมาราม จำนวน 77 คน คิดเป็น 19.25% ชาติถุ ก่องข้าวน้อย จำนวน 38 คน คิดเป็น 9.50% และอื่น ๆ จำนวน 34 คน คิดเป็น 8.50%

ข้อมูลทั่วไปของภาคผู้นำชุมชน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ภาควิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร พบว่า

1. ด้านผู้มีส่วนได้เสียในจังหวัดยโสธรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือครู อาจารย์ในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชนในเขตพื้นที่ศึกษา จำนวน 50 คน คิดเป็น 62.50% รองลงมาที่มีจำนวนเท่ากันคือภาคผู้นำชุมชน ได้แก่ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดยโสธร จำนวน 10 คน คิดเป็น 12.50% ภาคธุรกิจ จำนวน 10 คน คิดเป็น 12.50% และภาครัฐ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการวางแผนยุทธศาสตร์จังหวัด จำนวน 10 คน คิดเป็น 12.50%

2. ด้านเพศ ชายมากที่สุด จำนวน 68 คน คิดเป็น 85.00% รองลงมาเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็น 15.00%

3. ด้านอายุ อายุ 41-60 ปี มากที่สุด จำนวน 53 คน คิดเป็น 66.25% รองลงมา อายุ 20-40 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็น 21.25% อายุ 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็น 10.00% และอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็น 2.50%

4. ด้านระดับการศึกษา ปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 52 คน คิดเป็น 65.00% สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็น 18.75% มัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 6 คน คิดเป็น 7.50% อนุปริญญา/ ปวส. จำนวน 5 คน คิดเป็น 6.25% ประถมศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็น 2.50%

สภาพการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามตาราง 1

ตาราง 1 สภาพการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ	480	4.00	.89	มาก	1
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	480	3.94	.92	มาก	2
3. ด้านข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	480	3.81	.89	มาก	3
รวม	480	3.91	.90	มาก	

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร พบว่า 1) การพัฒนาพื้นที่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น เช่น วิมานพญาแถน ชาติกู่งข้าวน้อย เมืองเก่าบ้านสิงห์ท่าขลข รวมทั้งของฝากของที่ระลึกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากข้าวหอมมะลิ ข้าวเม่าสูตรโบราณ หมอนขิด ผ้าไหม ปลาสามและลอดช่อง และประเพณีบุญบั้งไฟที่มีชื่อเสียงติดอันดับ 1 ใน 5 ของงานประเพณีโลก เป็นต้น 2) การบริหารจัดการให้เกิดความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงแรมที่พัก ร้านอาหารและสถานบันเทิง การบริการมัคคุเทศก์ 3) การพัฒนาทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวพร้อมทั้งการพัฒนาศักยภาพชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และ 4) การพัฒนาและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. สภาพการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าจังหวัดยโสธรได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาแบบโครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น 1) ด้านการพัฒนาการโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการและการจัดระบบบริการสาธารณะ มีการพัฒนาการบริการประปา ถนน ไฟฟ้า การระบายน้ำ

ระบบการจราจรให้มีคุณภาพ 2) การพัฒนาการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์เมืองโดยรวม และ 3) การพัฒนาการส่งเสริมการนันทนาการ สวนสาธารณะ และสนามกีฬา ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สนับสนุนและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาสู่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธรมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์ธีรา สุวรรณ และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพบว่า ส่วนใหญ่มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนนหนทาง ห้างสรรพสินค้า และระบบรักษาความปลอดภัย และสอดคล้องกับที่ Suwan (1995) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลความสำเร็จมีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินคือความสะดวกในการเดินทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นจังหวัดยโสธรได้จัดให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ยานพาหนะ การจัดการเข้าที่พัก การนำกลุ่มนักท่องเที่ยวไปเที่ยวยังจุดต่าง ๆ การบริหารจัดการรับประทานอาหารที่ดีมีคุณภาพ มีการจัดการซื้อสินค้าที่เป็นธรรม และมีการจัดการนำเที่ยวที่เน้นความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เลือกที่พัก ยานพาหนะ แหล่งท่องเที่ยวที่ปลอดภัย มีการเตือนภัยอุบัติเหตุต่าง ๆ สอดคล้องกับ Sortrakul; & Taweepornprathomkul (2013) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “Guideline for Participatory Community Tourism Management in Songprake Sub-District, Phang-Nga Province” พบว่า การบริหารจัดการด้านที่พักที่ดีต้องเน้นในเรื่องความสะอาด บริการครบวงจร ส่วนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล โดยคำนึงถึงอารยสถาปัตย์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคนพิการ และผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายบอกทาง ป้ายข้อมูล จุดบริการ Wi-Fi ทางลาด ราวจับ ห้องละหมาด เป็นต้น

ด้านข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากในปัจจุบันนี้การสืบค้นข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยวของจังหวัดยโสธร เน้นการสืบค้นข้อมูลทางสื่อออนไลน์ ดังนั้น จังหวัดยโสธรได้มีการพัฒนาการสื่อในการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมในทุกช่องทางการสื่อสาร

ทั้งนี้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือกระบวนการด้านการประชาสัมพันธ์ จะมีเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งจะต้องเลือกเครื่องมือและกระบวนการที่มีความเหมาะสมและสามารถนำพาข้อมูลข่าวสารไปยังคนหมู่มากได้ บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง โดยการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรับทราบถึงจุดเด่นของจังหวัดโยธธระจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการดำเนินการแก้ไขและพัฒนาปัญหาต่าง ๆ และต้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องเพื่อจะเร่งดำเนินการแก้ไข ส่งเสริมภาพลักษณ์ และเสริมสร้างทัศนคติ (Build and Reinforce) ให้เกิดขึ้นกับจังหวัดโยธธระ สอดคล้องกับแนวคิดของ Petrovici (2014: 67) ที่กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ถือเป็นช่องทางสื่อสารที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีให้เกิดขึ้นในการประชาสัมพันธ์สามารถสร้างมุมมองให้กว้างมากขึ้นในเวทีสาธารณะการประชาสัมพันธ์ยังเป็นกลวิธีในการสื่อสารให้เกิดการรับรู้ และมุ่งหมายให้ได้มาซึ่งความเข้าใจและการยอมรับจากผู้รับสาร รวมทั้งเป็นกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรและสาธารณชน ในส่วนของนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ไม่ได้ความท้าทายสำคัญคือการกำหนดวิธีที่จะมีผลกระทบมากที่สุดในการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยว การสร้างภาพลักษณ์ในทางที่ดีการเพิ่มการรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์อาจจะเป็นสะพานไปสู่ความเปลี่ยนแปลงเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนทัศนคติจากเดิม จะเห็นได้ว่า การประชาสัมพันธ์สามารถสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้มากขึ้นอันจะนำมาซึ่งการสร้างรายได้และเศรษฐกิจที่ดีให้แก่ชุมชน

2. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดโยธธระ ตามแนวคิดการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ได้รับการยอมรับจากทุกประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ที่เน้นการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ รวมทั้งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่น จากแนวคิด หลักการ และเป้าหมายของ

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืนจะต้องยึดกรอบหลักการพัฒนา และการบริหารจัดการที่มีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาพื้นที่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) การบริหารจัดการให้เกิดความปลอดภัยในการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว พร้อมทั้งการพัฒนาศักยภาพชุมชนแหล่งท่องเที่ยว และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และ 4) การพัฒนาและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนซึ่งมี 3 มิติดังนี้ 1) มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ เช่น การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณหรือจุดต่าง ๆ การจัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น เป็นต้น 2) มิติด้านการสร้างควมพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจจะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป 3) มิติด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมี

ส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น สอดคล้องกับกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (2559) ที่กล่าวถึงยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. 2560-2564 ว่าเป็นการจัดรูปแบบของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นที่ตัวของชุมชนนั้น ๆ เป็นหลัก โดยมีการพุดจาเสวนาเกี่ยวกับแนวทางของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น เช่น แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ประชุมกันเพื่อหาวิธีกำจัดขยะปลูกต้นไม้ และดูแลสภาพแวดล้อมรอบ ๆ สถานที่ท่องเที่ยวของพวกเขา รวมถึงชุมชนเองด้วย และนักท่องเที่ยวก็หาโอกาสเข้าร่วมการประชุมด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางของการอนุรักษ์ให้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (2562) ที่กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมบุคลากรท่องเที่ยวไทย จำเป็นต้องให้การสนับสนุนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในการจัดเตรียมหรือยกระดับความพร้อมให้บุคลากร ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร และการท่องเที่ยว เพื่อช่วยชี้ถึงกำลังคนที่มีสมรรถนะตรงกับความต้องการของผู้ประกอบกิจการ ทางด้านการอำนวยความสะดวกและด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับรุจิรา พลแพงขาว สจ๊วต รัชวงศ์ และเจริญชัย พรไพโรเพชร (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการให้มีความรู้หลากหลายด้านภาษาต่างประเทศ สำหรับความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองของบุคลากรด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการให้มีศักยภาพด้านจิตวิทยบริการ ภาษาต่างประเทศ การสร้างทัศนคติเชิงบวกกับงานบริการ และบุคลิกภาพและการแสดงออกที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของนภดล นพรัตน์ (2551) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วน

ร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การค้นหาปัญหาการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม และการติดตามประเมินผล

โดยสรุป มีข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลควรพัฒนากฎระเบียบ และระบบเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวไทยกับการท่องเที่ยวจังหวัดยโสธร เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การเชื่อมโยงหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงไปสู่ภาคธุรกิจระหว่างกัน นอกจากนี้ จังหวัดยโสธรควรดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/มรดก โดยให้มีการนำสินค้าและบริการมาจัดกลุ่มเป็นแพ็คเกจ การนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงภายในกลุ่มจังหวัด อีกทั้งควรปรับปรุงและพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบคมนาคม ระบบการบริการนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์บริษัทนำเที่ยว ที่พักโรงแรม ภัตตาคารร้านอาหาร แหล่งช้อปปิ้ง สถานบันเทิง และควรส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องความต้องการตลาด และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเพียงพอต่อความต้องการของตลาด และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องความต้องการตลาดแรงงานในจังหวัด และการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดยโสธรภายใต้กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การศึกษากระบวนการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และรวมไปถึงการศึกษากระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560. กรุงเทพฯ: กระทรวง.
- _____. (2559ก). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: กระทรวง.
- _____. (2559ข). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: กระทรวง.
- _____. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: กระทรวง.
- _____. (2562). การเตรียมความพร้อมบุคลากรท่องเที่ยวไทย (ตอนที่ 3). สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2562, จาก <https://tdri.or.th/2015/03/preparedness-labor-travel-in-thai-3/>
- ข่าวสด. (2561). พช. เร่งขับเคลื่อน “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” ชูนวัตกรรมผสมผสานกับวิถีชีวิต. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://www.khaosod.co.th/politics/news>
- นภดล นพรัตน์. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าจี้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- รุจิรา พลแพงขวา, สจ๊ กุลธวัชวงศ์ และเจริญชัย พรไพโรเพชร. (2561). “การพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดอุดรธานีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน.” วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 8(1): 10-17.

- วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ. (2557, กันยายน-ธันวาคม). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 8(3): 63-82.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยโสธร. (2560). ข้อมูลสารสนเทศ. ยโสธร: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานจังหวัดยโสธร. (2558). ประวัติจังหวัดยโสธร ต้นไม้ประจำจังหวัดยโสธร. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.yasothon.go.th/web/provincial/provincial5.html>
- _____. (2561). แผนพัฒนาจังหวัดยโสธร 4 ปี (ปี 2561-2564). ยโสธร: สำนักงานฯ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.
- Best, John W. (1970). **Research in Education**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Cronbach, Lee J. (1970). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed., New York: Harper and Row.
- Petrovici, A. (2014). **Public Relations in Tourism. A Research on the perception of the Romanian Public Upon Responsible Tourism**. Retrieved December 25, 2018, from <https://www.sciencedirect.com>
- Sortrakul, Suyaporn; & Taweeponprathomkul, Suchart. (2013). “Guideline for Participatory Community Tourism Management in Songprake Sub-district Phang-nga Province.” **Journal of Sports Science and Health**. 14(3): 157–171.
- Suwan, Manus. (1995). **Ecological and Economic Development**. Bangkok: Odeon Store.